

Տարեկան 10 րուբլի, փոքր ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 րուբլի 50 կոպ. Թիֆլիսում՝ ամիսը՝ 1 րուբլի, հաստով 5 կոպեկի: Բաժանորդ դրամ են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրության հասցեն Тифлисъ. Редакция „Норъ-Даръ“ կամ Tiflis. Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարումները ընդունում են ամեն լուրջներով: Յայտարարումները բաժին 2 կոպ., քննարկների համար կրկնապատկելի:

Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 6-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, Շուշու պատուաւոր քաղաքացի

ԳՐԻԳՈՐ ԹԱԴԵՈՍԵԱՆ ՏԵՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

մահուան տարեկիցին հոգեհանգիստ կըլինի Թիֆլիսի Խոջիվանքի գերեզմանատան եկեղեցում, որի մասին հանգուցեալի այրին, Սոֆիա Կարապետեան Տէր-Սահակեանը, յայտնում է ազգականներին և ծանոթներին:

(524) 1—1

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնորդ. — Նպատակալարմար խորհրդածութիւններ:

Գրուիւիւ. — Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդի այսօրուայ նիստը: Արծաթի, Խոյրեան Պոլսում, Խոյրեան Քոթայիսում: Թէյի արդիւնաբերութիւնը: Կովկասում: Թիֆլիսի և Կանադայի նահանգի գերմանական գաղութները: Պատուարտների նոր կանոնադրութիւն: Նորէլի մահը: Մի խոյր նուէր: Կարտոստ: Ժայիւն նաւատուոյ Բաթումում: Սուրամից: Իրկուտակից: Կարագործը կրօնի: 1894 թուի տարեցոյց: Խաչատուր Աբովեան: Ամենօրեայ թերթ: Դէսից-Կէնից: Հակառակութիւններ: Մամուլի միջոցային կոնգրես: Քաղաքական. — Բաղադրական լուրեր:

Խառն լուրեր: Հեռագիրներ: Բանասիրական. — Հայոց եկեղեցու անկախութիւնը և սրբայի նախագահութեան կուսակիցները: Տեղեկատու: Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 3 դեկտեմբերի 1893 թ. ՆՊԱՍՏԱՅԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Եթէ չոր ու ցամաք, գեղեցիկ և զբաւեց գիտութիւնները, ինչպէս և արհեստների համար բնածին տաղանդը մեծ նշանակութիւն ունի. գիտութեան, արհեստների համար հմտութիւն, վարպետութիւն է հարկաւոր—ոչ պակաս բնածին տաղանդ և վարպետութիւն է հարկաւոր՝ իշխելու, կառավարելու համար: Կան մահականացուներ, որոնք ծննդեամբ, իրենց զիրքով կուտան են իշխելու երկրների վրայ, կառավարելու մարդկանց:

Այն իշխանաւորը, այն կառավարիչը, որ բնածին տաղանդով և փորձով ձեռք բերած հմտութեամբ գիտէ իշխել, կառավարում է հաստատուն ձեռքով—նրա իշխանութիւնը փառաւոր է լինում, նրա կառավարութիւնն արդիւնաւոր և օգտուէտ:

Իշխելու տաղանդը և կառավարելու շնորհքը մեծ բան է և ամենքին տուած է:

Իշխելու տաղանդը և կառավարելու շնորհքը յայտնում է և հարկաւոր մարդիկ, խորհրդատուներ ընտրելու գործում:

Իշխողը և կառավարողն առանց

խորհրդատուների, առանց օգնականների չի կարող բան շինել, չի կարող իշխել և կառավարել, չի կարող բան առաջացնել: Նա՝ որ չգիտէ իրեն հարկաւոր մարդն ընտրել, գտնել, նա՝ որ չգիտէ իրեն համար խորհրդատու ընտրել—նշանակում է, որ նա իշխելու և կառավարելու համար անհրաժեշտ պայմանից զուրկ է: Նրա կառավարութիւնը տատանուող կըլինի, թույլ, անգոյն և ապարդիւն:

Իշխելու տաղանդ, կառավարելու շնորհք ունեցող մարդը չի վախենալ իրեն խորհրդատուներ ընտրելու, որպէս զի չասեն թէ ինքը չէ կառավարողը, այլ՝ ուրիշները, ինքը չէ գործերի մասին հոգացող, կարգադրողը, այլ՝ ուրիշները:

Այն իշխանաւորը, այն կառավարիչը, որ խորհրդատուներ չէ կամենում ունենալ, որպէս զի չասեն թէ ինքն ուրիշ խելքով է բան բռնում, որ ուրիշն ասածն է անում—նա ինքն իրեն յանձնած գործը զոհում է կեղծ անձնասիրութեան և սնտրի պատուասիրութեան:

Հօ վերն էլ ասացինք, որ հարկաւոր մարդիկ, խորհրդատուներ ընտրելը մի շնորհք է, մի տաղանդ, որ պէտք է ունենայ իշխողը, կառավարիչը:

Պակաս մեծ գործ չէ ընտրել յարմար և հարկաւոր մարդկանց, ընդունակութիւն ունենալ այդ մարդկանց պահել իւր մօտ և նրանց խորհրդներին լսել:

Պրուսիայի Վիլհելմ թագաւորը և 1870-ից լեւոյ Գերմանիայի աւելարդ հերոս-ասպետ կայսրը մի առանձին մեծ խելքի տէր չէր, բայց ամենից աւել յարգում, սիրում և պաշտում էր, և նրա իշխատակը անմոռանալի կըմնայ գերմանական ժողովրդի սրտում:

Վիլհելմ իշխելու մեծ տաղանդ ունէր. նա գիտէր իւր պետութեան, իւր իշխանութեան համար հարկաւոր մարդիկն ընտրել և նրանց միշտ իւր մօտը պահել և նրանց խորհուրդը լսել:

Ով չգիտէ պատերազմական միջնորդ Ռոսին, Ֆելդմարշալ Մոլտ-

կէին և վերջապէս Բիսմարկին և ալլն և ալլն:

Որ այսպիսի տաղանդներ, հանձարներ իրեն մօտն էր պահում Վիլհելմ կայսրը և նրանց լսում—գրանով նրա անուան, նրա պատուի վրայ ստուեր չընկաւ, այլ գրանց պահելով իւր մօտ, գրանց խորհրդով գործ բռնելով, ցոյց տուեց իշխելու իւր մեծ տաղանդը և երկիրը կառավարելու մեծ շնորհքը:

Դրա համար իսկ Վիլհելմ կայսրը մեծ է, մեծ են նրա գործերը և նրա իշխատակն անմոռաց կըմնայ սերնդէ սերունդ:

Գերմանիան պարծենում է իւր հերոս կայսրով, որ գիտացել է, որ տաղանդ է ունեցել հարկաւոր մարդիկն ընտրելու, նրանց պահելու և նրանց խորհուրդներից օգտուելու:

Իւր մեծ հօրը չհետեց թողու՝ Գերմանիայի այժմեան երիտասարդ կայսր Վիլհելմ Բ-ը:

Երիտասարդական եռանդով կարծեց, թէ իշխանաւորին չի վայելի, որ ուրիշին լսէ, կամեցաւ ամեն բան ինքն անել, չկամեցաւ Բիսմարկին լսել և այդ մասին որպէս զի կասկած չլինի, հեռացրեց նրան. երբ ասեցին թէ կայսրի խորհրդատուն կարող է լինել գերաֆ-գեներալ Վալդերգէն—նրան էլ Բերլինից հեռացրեց: Ինչ վաստակեցաւ Գերմանիան և ինչ փառք աւելացաւ Վիլհելմին:

Միևնայն է՝ իշխանաւորն առանց խորհրդատուի չի մնալ, վերջին գէպքում կըլինին աննշան, ոչինչ մարդիկ, որոնց իշխանաւորը կըլսէ, առանց որ ինքն այդ նկատէր:

Իշխելու և կառավարելու տաղանդն աւելի պարզ երևում է ընտրած մարդկանցից, խորհրդատուներից:

Այն իշխանաւորը, որ իշխելու տաղանդ ունի և իրեն ստորադրած գործի համար ճշմարիտ սրտացաւ է և նրան նուիրում է հոգով և անկեղծութեամբ—երբէք չպիտի զեկավարուի ամբողջի ծափահարութեամբ կամ արտուներթով:

Այդ բաներին նայողը պիտի տատանուի անշուշտ, պիտի չեղուի ուղիղ և հաստատուն ճանապարհից՝ ընկնելով իրեն հետ պիտի կործանէ և իրեն յանձնած գործը:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Թիֆլիսի քաղաքային խորհուրդն այսօր, դեկտեմբերի 4-ին, երեկոյեան նիստ է ունենալու, ուր ի միջի այլոց, ուսումնարանական յանձնաժողովների և մասնաժողովի անդամների ընտրութիւն պիտի լինի:

Այս օրերս Թիֆլիսի վրայով 100 պուդ արծաթ տարան դէպի Պարսկաստան Արծաթը բերում են Անգլիայից:

Թէ խոլերան որքան տարածուած է և Պոլսում՝ երևում է այն բանից, որ նոյեմբերի 13-ից մինչև 17-ը, այսինքն ընդամենը 4 օրուայ ընթացքում թուրքաց մայրաքաղաքում խոլերայից բռնուել են 176 հոգի և մեռել են 149 հոգի:

Բժշկական վարչութիւնը յայտարարում է, որ խոլերան Գուլիստում դադարած է նոյեմբերի 9-ից:

Նով, Վրաստանի է, որ մտադրութիւն լինելով Կովկասում թէյի արդիւնաբերութիւն հաստատել առաջիկայ տարուայ սկզբից՝ մասնագէտների մի խումբ պիտի ուղարկուի Չինաստան, Նապոլի և Հնդկաստան, նմանապէս Ցէյլոն և Ջաւա կղզիները, իւր տեղում ուսումնասիրելու համար ինչպէս թէյի մշակումը, այնպէս և թէյի արդիւնաբերութեան տեխնիկան: Բացի դրանից, այնպիսի թէյի տուկեր և փորձառու բանուորներ պիտի բերուեն:

Թիֆլիսի և Կանադայի նահանգների գերմանական գաղութներին, նոյն թերթի ասելով, մտադրութիւն կայ նոր ձև ապուր: Այդ գաղթականների ձեռքին ներկայումս կայ մօտ 30 հազար դեմաստին հող:

Ինչպէս յայտնի է անցադրերին վերաբերեալ նոր կանոնադրութիւն է մշակուած: Այդ նոր կանոնադրութեան համաձայն գերազանցներն ու մեշանները անցադիր-գրքային ստանում են 5 տարի ժամանակով, գրքային համար 25 կ. վճարելով. վաճառականներն ու աղւնակներն իրենց զրքային ստանում են 10 տարի ժամանակով և իւրաքանչիւր գրքային համար վճարում են 50 կ.: Բացի դրանից իւրաքանչիւր մարդ, իւր համար անցադիր առնելով, պարտաւորում է սուրբ վճարել 1 ր. իւրաքանչիւր տարի: Այն անձերին, որոնց վրայ հարկատուութեան պարտքեր են բարդուած, անցադիր չի ստուում: Այն անձերը, որոնք անցադիր են ստանում մինչև իրենց հարկերը վճարելը, պարտաւոր կըլինուի պարտաւորում են այդ հարկերը վճարել մինչև յունուարի 1-ը, հակառակ դէպքում նրանց վերադարձում են այն տեղերը, ուր ստացել են անցադիրը:

Նոյեմբերի 23-ին Բագուի յայտնի նախարարներեւորդ և գործարանատէր Կարլ Լիւդվիգովիչ Նորելը վախճանուել է Յիւրիկում: Հանգուցեալի մարմինը Կասպիի ափով, Պետերբուրգ կըտանուի:

Նւպատորիայում ապրող միլիոնատէր Վ. Բ. Տոնգուրը, որ մօտերքս վախճանուել է, Նւպատորիայ քաղաքին 50,000 ր. է կտակել, որով այդ քաղաքում արհեստագիտական ուսումնարան պիտի բացուի:

Ճանապարհների հաղորդակցութեան միջնորդութեան մէջ, ինչպէս հեռագրում են Վեդ թերթին, ծրագիր է մշակուած Բաթումում տառնալի կարու-

տաժային նաւամատոյց չինելու, որի համար պետական խորհրդի միջոցով 750,000 ր. է խնդրուած:

ՍՈՒՐԱՄԻՅ.—Կարգացի պատուական Նոր-Իսրայիլ № 203-ի ըրոնիկոնի բաժնուած մի տիւուր լուր, որ վերաբերում է Ալի դիւլի Դաւիթ քահանայ Մխիթարեանցին Սուրամից հաղորդուած լուրը, թէ և կարճ, բայց շատ ամփոփ է, ուր ի միջի այլոց նախագուշակուած է մի տիւուր բան՝ մի քանի հոգու կողմից դաւանափոխութիւն ինչպէս լսում ենք հաւատարիմ աղբիւրներից, վիճակային կոնսիստորիայից սահմանուած է քննութիւն անել մի քանի գեղծութիւնների մասին, որ գործել է Դաւիթ քահանայ Մխիթարեանցը և որոնց մասին բողոքում են սեղապիներից և նոյն իսկ Գորու հոգեւոր կառավարութեան մի անդամ:

ԻԲԱՆԻՍՏԱԿՅ (Սիբիր). — Իրկուտակ քաղաքն ընկած է մի ձորակում. նրա արեւմտեան կողմից սկսում է բլրակների մի շղթայ և այդ շղթան չըջապատում է քաղաքի երեք կողմը: Քաղաքի հարաւային կողմից հոսում է Անգարա գետը, որ արեւմտեան կողմում խառնում է Իրկուտակ գետի հետ և զնայով թափում է ուկրաինայ:

Անգարան հոսում է Բայկալ լճից, որը հեռու է քաղաքից 60 վերստ: Անգարայի ջուրը շատ մաքուր է և սառը նոյն իսկ ամառ ժամանակ: Նա տալիս է քաղաքացուն մշտական նոր ձուկ, որի 2 ֆունտանոցը կարելի է գնել 5 կոպեկով: Այստեղի ձկները շատ համեղ են: Անգարայի վրայ բանում են մի քանի շոգենաւեր:

Քաղաքի դիմաց հաւասար է և փողոցները լայն. տները փայտաշէն են. կան և աղիւսից չինութիւններ: Քաղաքում պարապ մարդիկ շատ քիչ կը տեսնէք. թէ մարդիկ և թէ կանայք՝ բոլորն էլ պարապում են պանագան գործերով, արհեստով: Կոնայը, հարուստ թէ աղքատ, իրենք են թխում իրենց տան հացը: Օղիվաճառութիւնն առաջին դերն է խաղում քաղաքում: Նոյնպէս խիստ գործածական է և դարե՛րու: Քաղաքի կեդրոնում երկու տեղ ամենայն օր տօնախմբուած է լինում, ուր գիւղացիք բերում են ու վաճառում իրենց մթերքները: Այստեղ մշակներ չկան, ամեն մարդ, ամեն կին իւր տան մշակն է: Յորենի ալիւրի պուրը 45 կոպեկ արժէ, գարին 35 կոպ., արժանայ ալիւրի պուրը՝ 35 կոպեկ: Խնձորի 10 հատը, լուրից, 1 ր. 20 կ.—1 ր. 40 կոպ. արժէ: Մինչև օրս տեղս ձիւն չկար, եղանակը տաք էր. երէկուանից, հոկտեմբերի 24-ից, միայն ձիւն եկաւ. այսօր փողոցներում սահնակներ են բռնում:

Թէ քաղաքում և թէ նահանգում շատ հայեր կան, որոնց մասին կըզբնծ հետեւեալ նամակում:

Խմբագրութիւնն ստացել է արժ. Սահակ քահանայ Սահակեանի Կասպիք կրօնի, ուղեցոյց հայ կրօնաւոյցների համար: Կասպիքը վերաբերում է Նոր Ուխտի նիւթի մշակութեանը: Տպուած է Թիֆլիսում այն 1893 թուին:

Ստացանք Մակար-Չաչկեանի 1894 թուի ժողովրդական - պատկերազարդ

խախտար տարեցոյն ընդարձակ յա-
ւելումով:

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՐԿՈՎԵԱՆ
(Խմբագրութեան կողմից)

Ներկայ տարուայ սկզբներում առա-
ջարկեցինք մահաբան կանգնեցնել մեր
անմահական Խաչատուր Աբովյանի յի-
շատակին, ընդ նմին և հրատարակել նրա
Վէճքը Հայաստանին:

Մեր առաջարկութիւնը համակրու-
թեամբ ընդունուեց ամեն տեղ և առանց
մեր կողմից գործ դրած առանձին
աշխատութեան մինչև օրս Վեր-Վար-ին
այդ նպատակով ուղարկուած փոքրիկ
գումարն է՝ 1627 ր. 15 կ.:

Արդ՝ տարուայ վերջին ամսին հասնե-
լով, տեսնում ենք, որ այդ գումարը
դեռ բաւական չէ մի աչքի ընկնող մա-
հաբան կանգնեցնելու և Վերքը Հա-
յաստանի գրքի հրատարակութեանը
ձեռնարկելու: Մահաբանի մասին մաս-
նագէտները, որոնց մենք դիմած ենք,
դեռ մի որոշ վերջնական նախագիծ
պրծէ չեն կազմել: Այլ մասին մի քա-
նի տեսակ առաջարկութիւններ են ա-
րած մեզ, բայց վերջնական որոշումը
դեռ չենք արել, դործը կախուած լինե-
լով ստացած կամ ստանալիք փողի
չափից:

Ապրիլի իմանալով, որ այս տարի թէ
հարկաւոր գումարը ստանալ և թէ ցան-
կալի մահաբան կանգնեցնելու գործը
դուրի չի գալ և չտապել էլ կարելի չէ:
Խմբագրութեան որոշեց Խաչատուր
Աբովյանի յիշատակին ստացուած գու-
մարները չընթացնել:

Պետական բանկում ծառայողների,
ինչպէս և հաշուապահի հետ խորհրդ-
գանդելով՝ փողերն ընթացիկ հաշուով
չըզրիճք բռնելու, քանի որ այդ ծա-
նապարհով ոչինչ տոկոս չի ստացուում:
Ամեն անգամ երբ խմբագրութիւնս
մտած գումարի չափը հասաւ 500 րուբ-
լու, մենք առանք պետական ազնուա-
կան բանկի արժէթուղթ $4\frac{1}{2}\%$ բերով:

Այսպիսով մենք առել ենք երեք հաւո
խաբանչիւրը՝ 500 րուբլանց պետա-
կան-ազնուական-կալուածական բանկի
թերթ $4\frac{1}{2}\%$ բերով:

1500 րուբլի արժէք ունեցող երեք
թերթն առնելու վրայ խմբագրութիւնս
ծախսել է 1493 ր. 68 կ.

Այդ գումարը հանելով Խաչատուր
Աբովյանի օգտին ստացած ընդամենը

1627 ր. 15 կ. գումարից, այժմ խմ-
բագրութիւնս ունի կանխիկ դրամ՝
134 ր. 47 կ.:

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԹԵՐԻՐ

Ռուսիայի հայերս՝ թուով մի միլիոն,
միայն մի թերթ ունինք, որ ամենօ-
րեայի հաշուով մինչև այժմ չարաթը
հինգ անգամ է հրատարակուում: Վեր-
Վար-ն է այդ, որի յարգելի խմբագրու-
թիւնն առաջիկայ 1894 թ. բաժանորդ-
դադրութիւնը բանալով, յայտնեց, թէ
մտադիր է յունուարից չարաթը քչ հա-
մար հրատարակել, եթէ բաժանորդէն-
քի թիւն աւելանայ:

Հեռու հիւսիսում, հեռու թիֆլիսի
անձնական հաշիւներէից, նեղ կուսակ-
ցական փոքրիկ միտումներից, մենք
իբրև հետևող և բարեկամ հայ մամու-
լի, իբրև նախանշանդիր ազգային ա-
ռաջարկութեան, սիրով կարգացինք
Վեր-Վար-ի խմբագրական այդ ծա-
նուցումը:

Մի միլիոն ժողովուրդը կարող է ար-
դեօք մի ամենօրեայ լրագիր պահել:
Եթէ կուսակցին այս հարցը կարգայ,
կըզարմանայ ու կըրացակոխէ՝ հարա-
սանում էիք, թէ հայերը կուստորական
ժողովուրդը են:

Եւ ճշմարիտ, մի միլիոն ժողովուրդին
դոնէ տասն ամենօրեայ թերթ է հար-
կաւոր, այն ինչ մենք տասը պարբե-
րական հրատարակութիւններ անգամ
չունինք:

Տասը տարի գոյութիւն ունեցող մի
թերթի խմբագրութիւն դիմում է մի
միլիոն ժողովուրդի և նրա աշխույժութիւ-
նին է խնդրում ամենօրեայ թերթ հրա-
տարակելու համար:

Անտարքեր լինել այդ ձայնին, կընչա-
նակի պատուաւիրութեան ցղացում չու-
նենալ, կընչանակի ազգային առաջա-
դիմութեան գործին ոչինչ նշանակու-
թիւն չտալ:

Տասը տարի Վեր-Վար-ը կուսել է
խաւարի, աղիտութեան, հին ու նոր
նախապաշարմունքների, վնասակար
մտքերի և պրոպագանդայի դէմ:

Տասը տարի ազգային գերազոյն շա-
հերի դրօշակը միշտ բարձր է պահել,
վտանգի ամենաստուրկ լողկէին երբեք
չի յուսահատուել, կուսել դաշտից չի
փախել, անընկելով մարտուել է, միշտ
սուրբ է պահել իւր դրօշակը, և միշտ
վնասակար ցեղերին ջախջախել և լա-
րուած որոգայթները փչել է:

չանց թղթի կեղծութիւնն ստուգուելուց՝
և Ազաթանգիւղոյի մահաւանդ Լուսա-
ւորչի և Հուսիմի յարաբերութեան պատա-
մութեան, վաւերականութիւնը կասկա-
ծի տակ ընկնելուց յետոյ՝ մեր եկեղե-
ցական պատմութեան հին չըջնուած
պատկան գիրքի խառնութեան մասին
այնպիսի համարձակ եղբայրացութիւն-
ներ կարելի է անել, ինչպէս անում է
վերոյիշեալ գրքի հեղինակը, Vernier-ի
սուր աչքերը չկտրած բաներն էլ են տե-
սել: Ահա ուսուցչական Gelzer-ի կար-
ծիքը այդ գրքի արժանատիւնն ամսին:

Միլիոնէից մի միլիոն, Վեր-Վար-ի
հայոց արք-կաթիկոսութեան, գրում է
յարգելի ուսուցչական, Լևոն XIII-ի
1881 թ. 25 յուլիսի դէպի հայոց ազգի
ուղեւոր հրաւերի հիման վրայ, իւր հո-
վաւական գաւազանի պաշտպանութեան
նուիրուած, պատասխանեց մի դժբա-
ղալի պատմութեան գրութեամբ, որի մէջ
նա ցոյց է տալիս, թէ պապի հրաւերին
համաձայնել, նշանակում է Հայաստա-
նեայց եկեղեցու առաքելական բնաւո-
րութիւնը խանգարել: Հայերը պապին
հնազանդելով՝ կրհնական Աստուծոց
և մարդ կըզաշտեն:

Այժմ հեղինակն ուզում է ապացու-
ցանել, թէ Հուսիմի հետ միութիւնը ոչ

Այժմ հատարակութեան է մնում,
կամ աշխույժով Վեր-Վար-ի խմբա-
գրութեանը, ցոյց տալ իւր խելացիու-
թիւնն ու հեռատեսութիւնը, և ան-
տարբեր մնալով երան հանել իւր կա-
տարեալ տնտեսութիւնն, իւր հոգու դա-
տարկութիւնը:

Վեր-Վար-ի թշնամիները, ազգային
առաջադիմութեան հակառակորդները,
հայկական ցեղերները թող իրենց
ստանձնած գործը շարունակեն:

Մենք դիմում ենք հայ ժողովուրդի
խղճին և հաւատում, որ կայ այդ խղճը:
Յայտ ունինք, որ հայ ժողովուրդը
կիրականացնէ մեր յայտերը, գիտակցա-
բար վերաբերուելով այն բանին, որ
այս տարի լրանում է Վեր-Վար-ի գո-
յութեան տասնամակար և նրա խմբա-
գրի հրապարակախօսական գործունէու-
թեան քսանամակար:

Դրասէր:

Մոսկուա, 20 նոյեմբ.

Դ Ե Ս Ի Յ - Դ Ե Ն Ի Յ

ԱՊՐԱՅԻՆ ԿԱՆՁՈՒ ԽԱՄԱՌՆԵՐԻ

Մեր դարը, ինչպէս ուսուցիչութիւն-
նից խոստովող մարդ, որ հազար տե-
սակ անցադրեր է պահում իւր մօտ,
չառ անուններ ունի ի միջի այլոց,
նա կոչում է խղճի և համոզմունքի
աղաւթութեան, դարձ Թերեւս դա շատ
հիշտ է, բայց բանն այն է, որ այդ
խղճի և համոզմունքի աղաւթութիւնը
փառաւորապէս կարելի է գնել փողով,
ինչպէս գնում ենք հաց ու պանիր:

Առանց փաստի չիտեսնեք:
Ընտրութիւնների սկզբունքը, ասում
են, հիմնուած է խղճի և համոզմունքի
աղաւթութեան վրայ: Բայց իրականու-
թիւնը ցոյց է տալիս, որ դա թերի-
մայրութիւն է:—Ինչպէս ամեն բան,
այնպէս և ընտրութիւնների սկզբունքը
հիմնուած է միմիայն փողի վրայ:

Համոզեց մի պրոֆանս օրինակ:
Անդրիական պաշտօնական Վապոյտ
գիրքը՝ մանրամասն տեղեկութիւններ է
հաղորդում, թէ պարլամենտական 1892
թուի ընտրութիւնները որքան փող են
նստել:—Դրանք նստել են 958,532
ֆրանկ: Այդ անգին գումարն իրենց
գրաւորին հանել են 1,307 թիւնածու-
նեք, որոնցից 670 հոգի ընտրուել են,
իսկ 537 հոգին փուտ են մնացել: Մի-
ջին թուով խաբարանչիւր թեկնածու
ծախսել է 18,430 ֆր.: Արդ՝ ինչու ընտ-

միայն տասնինգուարեայ աւանդութեան
դէմ չէ, այլ ընդհանրապէս դրանով Հա-
յաստանն աւելի ճիշտ կերպով հետեւած
կըլինի սուր անաքեալ Վերդիւր Լու-
սաւորչի վարդապետութեան Հայաստա-
նի պատրիարքների միծաղոյն մասը
ճշմարիտ միութիւն է պահել Հուսիմի
հետ և միայն երբեմն-երբեմն ճշմար-
տութիւնը թուլացել է:

Դրքի սկզբում հաւովմական նախա-
գահութեան մասին տուած բացատրու-
թիւնը՝ իբրև պատմական արժէք չու-
ցող՝ պէտք է կատարելապէս անուշա-
գիր թողնել: Բաւական է յիշել, որ հե-
ղինակը Պետրոս առաքելային ոչ միայն
հաւովմական տեղեկական պատրիար-
քութեան հիմնադիր է ընդունում, այլ
և երկու՝ նրանից կախուած՝ երկրորդ-
դայան պատրիարքութիւնների, Ալեք-
սանդրիայնը՝ Աֆրիկայի և Անատոլիայի
Ասիայի համար:

Ամբողջ աշխատութիւնն այն ապաւո-
րութիւնն է թողնում, որ կարծես որեւէ
կուսութեան ուսումնական հաստատու-
թեան գաղափարներից փոխառած լի-
նի. սխալաբանական ապացուցութեան
կոչանքն անցալ պարեն է յիշեցնում:
Այսպէս՝ Գրիգոր Լուսաւորչի դէպի
Հուսիմի ճանապարհորդութիւնը և նրա
օժուրը Սիրիոյ տեղի ձեռքով ապացուցա-
նելու համար՝ այս նախադասութիւնն է

լրդներ թիւը 4.605,445 էր, ուստի
խաբարանչիւր ձայնը նստել է 5 ֆր.
10 սանտ: Մասնաւոր դէպքերում թեկ-
նածուներն, ի հարկէ, հաւասար կե-
պով չեն ծախուել: Այսպէս, օրինակ, Ե-
րեւելի Վապոյտներ, որպէս զի ընտրուի,
ծախսել է 23,625 ֆր., Հարկուրը—
24,575 ֆր., Ջոն Մորէյը—37,000 ֆր.,
Բալֆուրը—19,366 ֆր., Չեմբերլենը—
15,260 ֆր., Չարլս Գիլիը—30,617 ֆր.:

Այնպէս կանչի խառնութիւն...
Մինչդեռ Անգլիայում ընտրութիւն-
ների վրայ ծախսած փողերի բանակը
մինչև անգամ պաշտօնական գրքի մէջ
են հրատարակուում, մեր խառնութեան
այնպէս պինդ թաքցնում են ընտրու-
թիւնների վրայ իրենց ծախսած ժամա-
ցի, աջահամբոյրի փողերը, որ կարծես
յանցանք լինին գործած... հասարակա-
կան գրաւանի դէմ:

ՓԱՌՔ ՔԵՅՁ, ԱՍՏՈՒՆԵՐ

Նուաւստ ներկայ էր Ամսթերդամը
սիւնից, անձնագրահանութեան, որ այս
սեզոնին երկրորդ անգամ ցոյց տուեց
սիւնին Հրաչեան գեղատեսիլի 2-ին ար-
քունական թատրոնի բեմի վրայ:

Բայց նախ թող տուէք փառք տանք
Աստուծուն:—Թատրոնը գրեթէ լիքն էր:
Հաւատացնում եմ ձեզ—սուտ չեմ ա-
սում: Լիքը թատրոնը գրեթէ լիքն արժէ
գերասանի համար: Բայց նայելով, թէ
գերասանն ինչ գերասան է և ինչպէս
է խաղում: Որինակ տ. Հրաչեան և պ.
Պետրոսեանը. մենք հաւատացած ենք,
որ դրանք չափազանց դոս են այն տե-
սարանից, որ այդ երեկոյեան բացում
էր իրենց աչքի առաջ թատրոնի դաս-
իւնում: Մինչդեռ, միւս կողմից, պ.
Պինեմեմեհանը, աւանդ, շատ զգուս պի-
տի լինի, որ այնքան աչքեր նայում էին
իրեն... Խեղճ պ. Արեւելեան: Մտաւ որ
վայր ընկնի, ասում են, կացնաւորները
կըջատանան: պ. Արեւելեանի ետեւից են
բռնում, թէ դու Արման Գիւլաւաչ, և
մտնողից լինի... Տեսչենք, մէկ գնա-
ցե՛ք պ. Պինեմեմեհանին էլ տեսէք, է՛,
Մարգարիտ Գոտիէի սիրահարի դե-
լում:

Մեր գերասանական խմբի մէջ խիստ
զգալի է Եփեսոսցի պապականութիւնը:
Ճիշտ է, Աղամեանը մի հատիկ էր և
նա էլ մեռաւ: Բայց ինչ արած, որ
սիրտը չի տալիս տեսնել Արման
Գիւլաւաչի պէս գերեւորում ոչ պ. Արեւելեանին
և ոչ պ. Պինեմեմեհանին: Արեւը չէր
կարող գտնել, չիւն, —մի էլ ներկա-
յացնէր այնպիսի պիտանք, որոնց

իրեն հիմք մէջ բերում. ոչ մի հին հե-
ղինակ չի ուրանում: Գրեգորի դէպի
Հուսիմի ճանապարհորդութիւնը, ապա
ուրեմն չի կարելի այդ բանը բացարձա-
կապէս մերժել: Հետեւապէս ով մերժում
է, նա մեղանշում է արամաբանութեան
օրէնքների դէմ, թէկուզ հենց ճանա-
պարհորդութեան մասին եղած վկայու-
թիւններն անվաւերական լինին: Գրի-
գորի պատմութեան համար հեղինակի
հիմքը Ազաթանգիւղոյն է, որպէս թէ
նրա երկը մի միութիւն կազմող, ժա-
նրա երկը պատմական յիշատակորան
լինելու Գոթիլիոյ քննութեան հետե-
ւաքներէից նա տեղեկութիւն չունի,
ուստի և չարժէ առանձին-առանձին մա-
սերում եղած սխալների կծիկը լուծել:

Առանձնապէս նշանակութիւն ունի
հայոց պատրիարքների (աւելի ուղիղ
կաթողիկոսների) պատմութիւնը մինչև
550 թ.: Հեղինակը բողոքում է մինչև
իսկ 451-ից յետոյ եղած ժամանակաւի-
շուրի արժանահաւատութեան դէմ: Նա
այստեղ անշուշտ իբրև առաջնորդ ունի
Փոտրիոսին և մի քանի հայկական կաթի-
կոսներին, որոնք խաչակրաց արշա-
ւանդների ժամանակ ի հանդիս լատին
ների իրողութիւնները խելագարութեան
են: Ճշմարիտ է միայն այսքան, որ հա-
յերը, պարսիկներից ամենախիստ կե-
պով նեղուած, 451-ից յետոյ հաւովմա-

մէջ սիրահարները տեղ Աստուած գի-
տէ թէ ինչ պիտի տեսնեն:

Հետեւալ ճերկայացումը, որ պիտի
լինի առաջիկայ հինգշաբթի օր. Արա-
համանի նպատակն, խոստանում է հե-
տաքերի լինելու: Ամսթերդամը զարդա-
րուած Պարիզի տիկնջից յետոյ տ. Հրա-
չեան պիտի ներկայացնէ զրահներով
զարդարուած Օրլէանի կոյսը:

Ալեքսանդր Գիւմար-օրիկ և Շիլլեր-
ինչ զուգարկալիութիւն. մէկն անհամա-
ցած է իւր Մարգարիտ Գոտիէի և ու-
րիշ թուից փախած կանանցով, որոնք
անկեղծութիւն չառ են սիրում... այ-
սինքն՝ Պարիզի ցեխով. միւսը—իւր Յով-
հաննա Գիւլիով, իֆիգենիայով, Լուի-
զէով, Ամսթերդամ, Մարիա Մարիա Կա-
յսինքն մարդկութեան ամենալաւ իդ-
ձերով...:

Մի խճուղակ ԳՈՏ

Նրբ օր հանգուցեալ Արծրունին մի
օր վերկացաւ և ամբողջ հայ ազգը դող
ու աւագակ անուանեց, մի խումբ ու-
սուցիչներ միտք յղացան հանգուցեալի
դէմ դատ բանալ, սրովհետեւ ողորմածիկ
հոգին հայ ազգայինների հետ նրանց
էլ էր դուրս դուրսաւորեցին... Բայց
նրանք թողեցին այդ միտքը, սրովհետեւ
պատժական օրէնքների 1039 յօդուածի
հիման վրայ դատ կարելի է բանալ մի-
միայն այն դէպքում, երբ մեղադրան-
քի ժամանակ յայտնէ յանուանէ յիշա-
տակում է մեղադրուողի անունը: մինչ
դեռ հանգուցեալ Գրիգոր Արծրունին
յօդուածի մէջ մեղադրուում էր միայն
հաւաքական անանուն մարմին, այդին-
քն այդ յօդուածի մէջ չէր յիշուած
թէ դող ու աւագակը փրանն ու փրա-
տանն է:

Արծրունու նման մի բան էլ ազնուա-
կան Մեչչեքիւնին էր գրել իւր թերթի
մէջ: Պայծառափայլ լիլլանք Գրաւորա-
նիւն մէջ հրատարակել էր թէ ան-
յայտ տեղում և անյայտ ժամանակում
զինուորական անյայտ բժիշկները դի-
նուորակութեան անյայտ ենթարկուած ան-
յայտ երկտասարկներից անյայտ կա-
չառք են առնում և գինուորութիւնից
ազատում, կեղծ վկայութիւններ տալով,
թէ դրանք անպէտք են զինուորական
ծառայութեան համար: Բայց այս դէպ-
քում Մեչչեքիւնու վերաբերմամբ մեր
ուսուցիչների պէս չվարուցին: Զի-
նուորական միջնորդի կարգադրու-
թեամբ նորին պայծառափայլութեանը
քաղ տուին դատարան և նրանից փա-
տեղ պահանջեցին, թէ սրտեղ, կըր, որ դի-

կան պետութեան մէջ կատարուած հա-
ւատի կռիւներին համարեալ մասնակից
չեն եղել: Բայց հենց որ թիւ խաղաղու-
թիւն են վայելել, Ե. դարու վերջում
Բազէն կաթողիկոսի առաջնորդու-
թեամբ Աղապարապատի ժողովով դա-
տապարտել են Փաղիկեանի ժողովը
Հեղինակի 156 կէտում հակառակ
մէջ բերածն ընդհանուր խօսքը է ա-
ռանց արժանիքի: Հեղինակն անձանթ
է երկուսը Ուլտառնիկ Նոյսոյցու ժողովը
գործերից քաղած յիշատակարանին
Մինչև իսկ առանձին-առանձին մասե-
րում բազմատեսակ սխալներ կան: Նրա
կարծիքով ս. Ներսէս Ա. մասնակցել է
երկրորդ տիեզերական ժողովին, հակա-
ռակ ճշմարիտ ժամանակադրութեան:
ապա մէջ է բերում նա հինգ հայ ե-
պիսկոպոսներ, որոնք ստորագրել են
Փաղիկեանի ժողովում: Սակայն այդ ե-
պիսկոպոսները պատկանում էին հաւո-
մեական Հայաստանին, որ թէ քաղա-
քականապէս և թէ եկեղեցականապէս
Բիւզանդիայից էր կախուած, ուստի և
այդ հանգամանքը Պարսկա-Հայաստանի
կախկոտութեան հաւատի մասին ապա-
ցոյց լինել էլ կարող Նոյսոյցու հինգե-
նից ժողովում պատահում են հայ
ստորագրողներ, որոնք բնականաբար
հաւովմայեցիների նուաճած երկրի մա-
սից Զին Հեղինակի ժամանակ արաբ

ը. Աւստրիա-Ունգարիայից՝ Վիեննայի «Neue Freie Presse» թերթի ազդեր Վիւրսը. Դանեմարկից՝ Կոստեն, Դանեմարկի մամուլի միութեն» նախագահը. Սլանիայից՝ Արոն-ը-Բերացա, Նախկին պատգամաւոր Մադրիդի հրատարակախօս. Իտալից՝ Իէլ Վէկկիօ, պատգամաւոր և իտալական մամուլի միութեան վոն-նագան, Նիդերլանդից՝ Բուսալէն, տերդամի «Algemeen Handelsblad» թի վիսաւոր խմբագիրը. Ռուսիայից՝ Ռուկորին, Նովոյէ Վրեմա» լրագրի տարակիլը. Ֆրանսիայից՝ Դաստոն արդի «Indépendance Belge» լրատարակիչը. Զուիցերլանդից՝ Բեռնէն, «Cazette de Lausanne» զրի հրատարակիչ և Զուիցերլանդի ուլի միութեան նախագահ. ընդուր քարտուղար Հէնցման-Սաւինօ, փերպինի հրատարակախօս:

Այցի սրանցից ընտրուած են երեք նախագահ, ութ քարտուղար, 17 ին խորհրդի անդամ և 7 գործակալ լիայի իշխանութեան ներկայացուցիչի և մասնաւոր ընկերութիւնների լինելը յարաբերութիւնների համար մամուլի պատգամաւորներին ընկերու և ի պատիւ համաժողովարդի անդամների հանդէսներ կազմու նպատակով:

Մանածափովը վճանել է խնդրել տնտեսական ներկայացուցիչներին իրենց սերի կամ ազգային վարչութիւնների մէջ, եթէ յարմար կըլատեն, Ընդուր վարչութիւնը կըլազմուի այդ վարչութիւններին և Անտիլլայի կըլազմուի յանձնաժողովի վարչութիւններին ի դրանից, որոշուած է դիմել բոլոր յայտնի միութիւններին կամ մամուլի անդի գործիչներին բոլոր երկրներում որոհուող հարցնել այն հարցերի վերաբերմամբ, որ ցանկալի է համարուում հազումար ժողովում քննելու:

Այս ալժմ ժողովի ծրագրի մէջ որոշուած է մտցնել հետեւից խնդիրները.

1) Լրագրիները տարածուում, պատուաւոր կըլազմուի միջոցները դիւրացնել վարչների խմբերի միջև հետազարկան լրագրական հաղորդակցութիւն հաստատում:

2) Դրականական տեսակականութեան հաղագրութիւն մամուլի մէջ, լուրերի հաղականութիւն և այլն:

3) Մամուլի միութիւններին կազմու պատկերիւն և գործունէութիւնն այլ այլ երկրներում և նրանց միջև համարմունք:

Այս խնդիրները հայոց կեանքից վերցնալով՝ ալժմանի է ամենայն դրոշմանքով ալժան ուրախութեամբ կարող ենք ալժմ որ ալժմ, մասամբ այդպիսի շարաբութիւններով, մասամբ հայ տնտեսողի ուսուցչակիցների և ուսանողների հետ ունեցած յարաբերութեամբ, ալժմ է ալժել հետաքրքրութիւն դարձնալ մեր եկեղեցական մատենաբանութիւնը. Բուն լրագրականական հաղորդութեան ալժմ աստուածաբանան է ալժողովում: Մենք դիտենք, որ լինում, Լայպցիգում, Տիւրինգենում, մանացի ուսանողներ և զոցիկաներ, որոնք հայ ուսանողներից հայկերեն սովորել և սովորում են մեր զեցական մատենագրութիւնից օգտուում համար, Լայպցիգում, մեր ներութեամբ ուսուցչակաւ շայնրիցու յորանքներով՝ երկու ուսանող սկընդին հայերեն սովորելու Աւստրիայից հաղպիւն է նրանց համար մեր թարգմական մատենագրութիւնը, ուր պատմութիւն էն բնագիշերը, կրօնք յունան եկեղեցական հայրերի մի քանի երկն անվաւերական գրուածքներու իրեններից ևս երբեմն համակրական քեր են լուում մեր եկեղեցու և նախին մատենագրութեան մասին:

6.

այլայլից, 20 դեկտ. (ն. ա.)

գործակցութիւն հաստատելու միջոցները:

4) Օրէնսդրական և իրաւաբանական կանոններ զանազան երկրներում մասնաւոր ալ և ալ խնդիրներ վերաբերում մամբ, սրբալիք են՝ պատասխան տալու իրաւունքը, զրպարտութիւն, անպատուութիւն:

5) Լրագրողի արհեստի բնանիշ կողմերին վերաբերող խնդիրները, մասնաւոր ինքնակայացուցիչներ փոխադարձ յարաբերութիւններն ու արհեստի արժանագատութիւնը:

6) Լրագրողների յատուկ պատրաստութիւն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեննայից հեռագրում են, որ այնտեղ լուր է տարածուած, թէ Ռուսիայի թագաւոր Զոմբերտը մտադիր է դահից հրաժարուել: Գերմանական լրագիրները խորհուրդ են տալիս նրան Վրիսայի յանձնել նոր միջնորդութիւն կազմել և նրա օգնութեամբ փորձել դաշին վրայ մտնուել, չհրաժարուելով և եռանդունական դաշնակցութիւնից:

—Վերջին տեղեկութիւններից երևում է, որ անգլիական պատգամաւորների ժողովում Դաւոստոնը յայտնել է, թէ առաջիկայ տարւանից թագուհու կառավարութեան կողմից մի յանձնաժողով կընշանակուի, որ կըքննէ անգլիայի և իրանդիայի միմեանց հետ ունեցած ֆինանսական յարաբերութիւնները: Այդպիսով Դաւոստոնը նորից կամենում է առաջ բերել իրանդական օրինակի, քննութեան ենթարկելով նրա մի շատ կարեւոր կէտը, այն է՝ երկու միացեալ երկրների ֆինանսական յարաբերութիւնների խնդիրը:

—Politische Correspondenz թերթին Վ. Պոլսից հաղորդում են, որ ռուսաց Միջերկրական ծովի նաւաւորի հրամանատար ծովապետ Աւետիսի Վ. Պոլսի գաւն առժամանակ յետաձգուած է:

—Ֆրանսիական լրագրիչների ասելով, Մարսելում գտնուած անխլանականներից մէկի, Շարլերոնի, բնակարանում կատարուած խուզարկութիւնը հետաքրքիր հետաքննութիւն է ունեցել: Շարլերոնը մերինադէտ է. սրա արհեստանոցի տակ դաւի են մի ներքնուղի (տունեն), որ 20 մետր երկարութիւն և 2 մետր լայնութիւն ունի: Այդ ներքնուղու մէջ գտնուել են կաթածիւղի առարկաներ—հրացանի լուրաներ, պայթուցիկ նիւթերի պարոյգներ, վառօդ և այլն: Բանից երևացել է, որ այդտեղ ուժանակ են պատրաստուել եղբի Շարլերոնը յայտնել է, որ այդ առարկաները բերել պահ են տուել իրենց ծանօթ ռուս Բոսս և իւր կիներ: Վերջիններիս էլ այդ ցուցման հիման վրայ կարճատեւութիւն են:

—Սպանական կառավարութիւնը դիմել է բոլոր եւրոպական պետութիւններին, որոշարկելով կազմել ընդհանուր ցուցակ յայտնի անխլանականների և նրանց զգուշու համար ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել: Պետութիւնները պատասխանել են, որ ընդհանուր ցուցակ կազմելն աւելորդ է, բանի որ յուզումներ յարուցանող և պայթումներ առաջանող, անխլանականներն իւրաքանչիւր պետութեան մէջ յայտնի են տեղական ոստիկանութիւններին:

—Ֆրանսիական պատգամաւորների ժողովում նոր միջնորդ նախագահ Կառլոֆի Պերիէն կարգացել է միջնորդական գեկտորային, որ ընդունուել է մեծ համակրութեամբ: Գեկտորայինը ընթերցումից յետոյ սոցիալականների կողմից առաջարկութիւն է եղել՝ քաղա-

քական յանցաւորներին և արտարկաններին ընդհանուր ներումն չհորհելու խնդիրը պատգամաւորների ժողովը քննութեան առարկայ դարձնելու Սոցիալիստների այս առաջարկութիւնը մերժուել է 257 ձայնով, ընդդէմ 226-ի:

—Անցեալները հաղորդել էինք, որ Վ. Պոլսի անգլիական դեսպան Կլեր Ֆորդը նշանակուած է Սպանիայի մայրաքաղաքի՝ Մադրիդի դեսպան: Այժմ լրագրիչները հաղորդում են, որ Վ. Պոլսում Ֆորդի տեղ անգլիական դեսպան է նշանակուած Միացեալ Նահանգների նախագահանիւտ բաղադրի՝ Վալինգտոնի անգլիական դեսպան Պատենսֆորտը:

—Հայտութեան այն դաշը, որ կուել են մարշալ Մարտինեց-Վամպուր և Մարտինի սուլթանի եղբայրը, որպէս հաղորդիչներ, պէտք է որ վերջ դնէր Մեքիկոյում տեղի ունեցող պատերազմին: Սակայն Հաւասի գործակալութեան հաղորդած վերջին տեղեկութիւնից երևում է, որ Սպանիան առաջարկելու է Մարտինի սուլթանին հետևեալ պայմանները խաղաղութիւնը վերականգնելու համար, այն է՝ Մարտինի ժամանակաւոր սահմանը որոշել Ալվարադոյից այն կողմը, վերադարձնել պատանդներին, 12,000 հրացանները և պատժել պատգամները գլխաւորներին: Հիմնուելով այս տեղեկութեան վրայ, ասել է թէ դեռ հայտութիւնն իսկապէս չի կայացել, այլ այդ առթիւ բանակցութիւնները շարունակուած են:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միջազգային յարաբերութիւններ:—Լրագրիչներին հաղորդում են, որ Լոնդոնի լորդ-մէրին և միւս քաղաքների քաղաքապետներին կառավարութեան կողմից չըջաբերականներ են ուղարկուած, որոնց մէջ առում է, թէ 25 պատգամաւորներից կազմուած է արդէն մի յանձնաժողով, որ պիտի մշակէ 1896—97 թ. Լոնդոնում կայանալիք միջազգային ցուցահանդէսի նախագիծը:

Ինչի մասին:—Անգլիայում նորիս վախճանում այս նշանաւոր ընտանիքի մասին հարկաւոր տեղեկութիւնը հաղորդում էր Ենո-Վար-ուս: Բայց նրա մահը, որպէս երևում է, անժամանակ է պատահել: Խնդիրը է վախճանուել: Նրան թունաւորել է իւր կինը, բայց, ի հարկէ, ոչ զիտմամբ, այլ անզուլուծութեամբ: Բժիշկը որոշած է եղել հիւանդ գիտնականին խորալ ընդունելու Տիւրքալի կինը տուել է նրան որոշ չափից շատ խորալ, որից և առաջացել է ջրոն Տիւրքալի մահը: Այդպիսով գիտնական աշխարհը մի անգոյշ վարմունքի չնորհիւ կորցրել իւր անդամատանում տքնող լաւ ոյժերից մէկին:

Վէն - օրէնքներ:—Ամեն նոր բանի, ևս առաւել կանանց տրուող նորանոր իրաւունքների մասին տեղեկութիւնները լուրը Ամերիկայից է գալիս: Եթէ այնտեղ կարող են լինել կին քաղաքապետներ, ապա ուրեմն ինչու չեն կարող լինել և կին - օստիկաններ, որ վերջերում նշանակուել են Միացեալ Նահանգների Նիւ-Յօքը, Վանկուս և մի երկու էլ ուրիշ նահանգներում: Կին-օստիկանները ազամարդ-օստիկաններին հաւասար ռոճիկ են ստանում: Եւ այդ կանայք վարում են օստիկանական ոչ միայն ստորին, այլ և բարձր պաշտօններ:

Գործողութիւն:—Վեննայի ոստիկանութիւնը վերջերում յայտարարել է, որ Մարիէնբադից մի կին է գողացուած, օրինակ Ամալիա Գ. տնունով: Տիկնայք յափշտակել է անյայտ մարդուն մէկը: Տիկնայք մոտոսինը ջերմ ցանկանում է նրան վերադարձնել տնակ և ամեն կերպ փնտրում է նրան: Քափշտակուած կնոջ նշաններն են. մազերը՝ սև, ատամները՝ կեղծ, երեսի գոյնը՝ միշտ կարմիր քսած՝ այն էլ մեծ չափով, հասակը՝ 50 տարեկան: Կորածին դուռը, անկասկած, պատուարժան տուտիկներ բաւական չափով կրտայ:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«Ն Ո Ր - Դ Ա Ր»-ի
ՀԻՄՆՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԻՅ

ՊԵՏԵՐԳՐԱԲԻՐ, 2 քէթիքէթ:—Ներքին գործերի միջնորդը Նուրիյէ Վրեմյա լրագրի խմբագրութեանը խիստ յանդիմանութիւն է արել ծովային ցնդի մասին յանդուգն և բոլորովին անհիմնը կատողութիւն տպելուն համար:

Նրէկ Պետերբուրգի ազնուականութիւնը Ֆրանսիական դեսպան Գրաֆ Մանտրենկոյի պատուին ազնուականների ժողովարանում ճաշ տուեց:

ՊԱՐԻՉ.—Յայտնի աշխարհագիր էլիդէ Ռեկլիւի բեռնորդի ինժեներ Պոլ Ռեկլիւի ժոտ նամակներ են գտնուած, որոնցից երկուսն է, որ նա մշական յարաբերութիւններ է ունեցել զանազան պետութիւնների անխլանականների հետ: Բոլոր միջնորդութիւնների մէջ առանձին նախագրուելիւն է ձեռք առնուած բռնկումների դէմ:

Ռիո-դե-ժանէյրոն պաշարուած է և չորեքշաբթի ցին կարող մանկ այնտեղ գործելը դադարեցրած են:

ՊԵՏԵՐԳՐԱԲԻՐ, 3 քէթիքէթ:—Պետական խորհուրդը հաւանութիւն տուեց այն նախագիծին, որով որոշուած է զիւղական հասարակութիւնների վերցրած փոխառութիւնների վճարումները թեթեւացնել:

Մտադրութիւն կայ ժառանգական կառուածներից ստացուող հարկերի մասին եղած օրէնքը փոխել:

ԲԵՐԼԻՆ.—Ռայխստագն ընդունեց Սպանիայի հետ կապելիք առևտրական դաշնագիրը: Կապելիին յայտնեց, որ զիւղականութիւնը պէտք է որոշ չափով տուժէ ռուս - գերմանական առևտրական դաշնագրի տուժիլ, որովհետև այն երկրներ, որի արդեւաբերութեան գլխաւոր նիւթը հացն է, պէտք է այդ կողմից մի քանի զիջումներ ստանայ:

Այսօր պետական դատարանում Լայպցիգում սկսուեց դատաւորութիւնը փրանսիական այն երկու սպաների դէմ, որոնք 1893 թ. օգոստոսին Կիւլում և այլ տեղերում լուսանկարներ էին վերցրել իրենց կառավարութեան ուղարկելու համար:

ՎԵՆԵՍԱ.—Պատգամաւորների ժողովը ընդունեց Պրագում հսկողութիւնը սատրկացնելու օրինագիծը:

Խմբագիր—հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ եւ վաճառուած է
ՎԵՃԱՓԱՌ ՀԱՅՐԻԿԸ

Գ Ե Յ
ՅԱԿՈԲ ՀԱՎԱՐԻԵԳԵՍՆ
Գիւմել Թիֆլիս հեղինակին:
Գինն է 10 կոպէկ:

ՀԱՅՈՑ ԼԵՋՈՒԻ

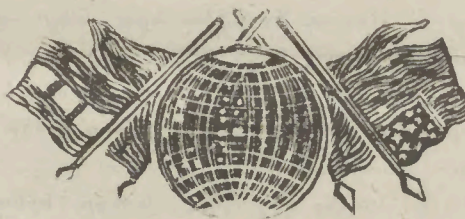
ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գինն է 50 փոփէ, իսկ ճանապարհատեալը՝ 65 կ.:

Կազմեց Մ. ԱՅԵՂԻՄՅԱՆ

Վաճառուած է «Նոր-Դար»-ի խմբագրատանը:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՊԵՏԻԿԱՆԱԿԵՏՐ Տրաւիրում է իւր գիւնատուէն այն անձին, որ կորցրել է երկու գող ականջի օղ-ստանալու համար, ապացուցելով, որ իրենն է: Օգբը գտել է Թեյաւի բնակիչ Սաեգիս Սարգսեան անցեալ տարի, հոկտեմբերի 22-ին, Միքայէլեան փողոցում:

Թեյաւի ֆոտո-պատկերական պատկերների գործիք, որ արտասահմանում կոչուած է

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՈՐԱՄԱ
(268) 25—1

Ս. ԳԵՆՋՈՂԼՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ՇԱՊՈՇՆԻԿԵԱՆ ՀԱՅ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ ՄՈՍԿՈՒՍՅՈՒՄ

Բացած ունի կաշուեղէնի գործարան, ուր պատրաստուած է արտասահմանի ամենալեզիւն տարազով (մոդայով) նուրբ քսակներ (պորտմանէ), բոմաժիկներ, ռեզուկուլներ, պորտսիկաններ, զրպրոցական տուկաններ (պալուսակներ) և գոտիներ կանանց և արանց համար: Հայ առևտրականների խորին ուշադրութիւնն ենք դարձնում մեր պատրաստած առարկաների վրայ, որոնք շատ լաւ են պատրաստուած, զիմացիւն են և անհամեմատ շատ արժան, քան թէ ուրիշ տեղ: Պատուէրները կատարուած են արագ և ճիշտ. ամեն ցանկացողներին պրէյսկուրանտ կուղարկուի ձրի:

Москва—Никольская. домъ гр. Шереметева, № 58
Генчъ-Оглюеву и Шапошникову.
(513) 50—6

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԼԻՍՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ առաջիկայ կիրակի, զեկտեմբերի 5-ին, առաւօտեան 11 1/2 ժամին, սուրբ պատարագից յետոյ, պիտի կատարուի ԿՈՒԳԻՈՅ ԹԱՆԳՈՅԱՆՑ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵԼԵՑՈՒ ԵՐԵՅՓՈՒԻ ընտրութիւնը: Ուստի արանով երկրորդ անգամ Տրաւիրում եմ նոյն եկեղեցու բոլոր ծխական ժողովուրդներին շնորհ բերել Թանգուեանց եկեղեցու ծխական զարդի դահլիճը մասնակցելու ընտրութեանը: Վերադառնալէ քարեկարգութեան եկեղեցեաց Հ. Հաւաքարի՝ Մարտիրոս քահանայ Ղամազեանց.
(523) 2—2.

Լ. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆՑ

Մտկուա, 2երկաթի փողոց, տուն իշխան Գալիցինի

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ուր բացառապէս ծախուած են ռուսական ձեռագործ հաշիւանք միտաքսէ ժապաւէններ և վզի թաշկինակներ (կոսիկա), նոյնպէս ամենանոր ձեռք ամեն տեսակ փողպատներ:
(517) 7—6

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ի
1894 Թ Ո Ւ Ի
ՀԱՅԵՐԵՆ ՀԱՏՈՒԱԾԱԿԱՆ (ՊԱՏԻ) ՕՐԱՅՈՅՑԸ
ՃԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ
Վ Ե Յ Ե Ր Ո Ր Գ Տ Ա Ր Ի

Այս տարի առաջին անգամ լուսնի բոլոր երեւոյթները խաւարումները և տարուայ եղանակները զրել ենք ֆիզիքական օրոնք վատորիայի ամենաճիշտ եղանակացութեանց համեմատ: Օրացույցը տպուած է գործարանից լատկապէս պատուէրած ընտիր թղթի վրայ:

Գինը հատով . . .	60 կ.
ձան. ծախքով . . .	75 կ.
10-ից աւելի առնողին . . .	10%
25 » » » » . . .	15%
100 » » » » . . .	20%
200 » » » » . . .	25%

ձանապարհի ծախքը գնողի վրայ է:
Գինը քահանայ Ապաշեանց
15—14.